

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

“ 04 ” Сересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Природоохоронне право і оцінка впливу на довкілля
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 103 Науки про Землю

Освітньо-професійна/наукова програма: «Ґрунтознавство та використання земельних ресурсів»

Робоча програма навчальної дисципліни «Природоохоронне право і оцінка впливу на довкілля». Одеса: ОНУ, 2023. 17 с.

Розробник: Тригуб Валентина Іванівна – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № 1 від "30" 08 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП «Ґрунтознавство та використання земельних ресурсів»

(Валентина ТРИГУБ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № від "1" 30.08 2023 р.

Голова НМК

(підпис)

(Віталій СИЧ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № ____ від. " " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>очна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 4.0 годин – 120 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>103 Науки про Землю</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>другий (магістерський)</u>	Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	
		<i>Семестр</i>	
		2-й	
		<i>Лекції</i>	
		24 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		- год.	- год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		80 год.	
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни полягає у наданні теоретичних і практичних знань студентам із сучасного природоохоронного законодавства і права, сучасних правових основ природокористування, систематизації отриманих студентами знань для використання у практичній діяльності; ознайомленні зі шляхами використання географічних знань; формування правової свідомості та правової культури у цій сфері; сформувати у майбутніх фахівців систему умінь та компетенцій для забезпечення застосування правових та організаційних засад оцінки впливу на довкілля антропогенної діяльності, запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень щодо провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських і приватних інтересів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення системи природоохоронного права України, засвоєння основних понять;
- ознайомлення з чинним українським природоохоронним законодавством;
- вивчення підстав і умов виникнення, зміни та припинення природоохоронних правовідносин;
- ознайомлення зі специфічними способами захисту права власності на природні ресурси;
- застосування набутих знань у вирішенні практичних питань, пов'язаних з правовими проблемами, що виникають у ході реалізації суб'єктивних прав на природні ресурси.
- формування вмінь і навичок самостійного пошуку необхідних нормативно-правових актів та правильного їх використання під час вирішення ситуаційних завдань;
- узагальнення інформації щодо процедури проведення ОВД та прийняття рішення про провадження планованої діяльності;
- освоєння діяльності природоохоронних органів щодо проведення науково-обґрунтованої оцінки впливу на довкілля,
- набуття навичок формулювання екологічних умов реалізації планованої діяльності.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) інтегральну компетентність: Здатність розв'язувати складні наукові задачі та практичні проблеми, включно з прийняттям рішень щодо відбору даних та вибору методів досліджень при вивченні геосфер (зокрема ґрунтів та земель) у різних просторово-часових масштабах із використанням комплексу міждисциплінарних даних та в умовах недостатності інформації, невизначеності умов та вимог

б) загальні компетентності (ЗК):

К02. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.

К03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

К04. Здатність працювати в міжнародному контексті.

К05. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

б) фахові компетентності спеціальності:

К08. Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства.

К09. Розуміння планети як єдиної системи, найважливіших проблем її будови та розвитку.

К15. Здатність надавати правову оцінку природо-, ґрунто- та землекористування, оцінювати сучасний стан ґрунтів і земель, прогнозувати та моделювати зміну показників стану, надавати рекомендації з метою оптимізації їх використання.

К16. Здатність застосовувати спеціальні методи та методики досліджень, оцінювання ґрунтів і земель в науковій та практичній діяльності, аналізувати роль природних та антропогенних чинників на стале ґрунто- і землекористування в сучасних умовах кліматичних трансформацій, земельної та адміністративної реформ, різних агротехнологій та ефективності господарювання, воєнного та поствоєнного стану.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР04. Розробляти, керувати та управляти проектами в науках про Землю, оцінювати і забезпечувати якість робіт.

ПР06. Вміти здійснювати екологічну оцінку, аудит, ліцензування, сертифікацію використання природних ресурсів, прогнозувати розвиток екологічних, технологічних, економічних та соціальних наслідків на окремих об'єктах природокористування.

ПР08. Знати основні принципи управління підприємств сфери природокористування, їхньої організації, виробничої та організаційної структури управління.

ПР09. Розробляти та впроваджувати механізми територіального менеджменту, геопланування, здійснювати моніторинг регіонального розвитку, складати плани та програми.

ПР13. Оцінювати еколого-економічний вплив на довкілля при впровадженні інженерних заходів та проектувати природоохоронні заходи.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- природоохоронне законодавство, міжнародні договори у сфері використання та охорони природних ресурсів;
- основні принципи правового регулювання відносин щодо використання природних ресурсів;
- специфіку права власності на природні ресурси та права природокористування;
- зміст екологічних прав та обов'язків фізичних та юридичних осіб, територіальних громад і держави;
- особливості правового режиму окремих природних об'єктів;
- види юридичної відповідальності за порушення норм природоохоронного законодавства, їх юридичну природу та відмінності;
- призначення ОВД в системі підготовки і прийняття господарських рішень (поняття, терміни, визначення, законодавча база);
- законодавчу базу щодо здійснення оцінки впливу на довкілля;
- принципи та етапи процедури оцінки впливу на довкілля;
- вплив процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та екологічні ризики, пов'язані з виробничою діяльністю та недотриманням процедури здійснення оцінки впливу на довкілля;
- вимоги до оцінки поточного стану довкілля і біорізноманіття та важливість реалізації ОВД;
- вимоги забезпечення екологічного управління та поводження з відходами;
- вітчизняний та міжнародний досвід щодо реалізації процедури оцінки впливу на довкілля;

вміти:

- вільно володіти понятійним апаратом;
- надавати загальну характеристику правових відносин, що виникають під час використання природних ресурсів;
- визначати способи реалізації суб'єктивних екологічних прав та юридичних обов'язків у сфері використання природних ресурсів;
- аналізувати і тлумачити чинне природоохоронне законодавство;
- застосовувати еколого-правові норми до конкретних фактичних обставин;
- орієнтуватися в основних тенденціях удосконалення й розвитку природоохоронного законодавства та боротьби з екологічними правопорушеннями;
- здійснювати підготовку звіту та висновків з оцінки впливу на довкілля;
- формувати ефективні стратегії комунікації з громадськістю, експертними органами та органами влади щодо вирішення питань захисту довкілля;
- враховувати висновки з оцінки впливу на довкілля при прийнятті рішень про провадження планованої діяльності, зокрема, у агропромисловому секторі та при реалізації заходів із охорони біорізноманіття;
- поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень;
- оцінювати та прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє

середовище;

- проводити аналіз інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля;
- здійснювати підготовку мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля;
- здійснювати стратегічну екологічну оцінку;
- використовувати різноманітні програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення заходів із оцінки впливу на довкілля;
- усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів;
- адаптуватися та діяти в новій ситуації.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення природоохоронного права та природоохоронного законодавства

Тема 1. Предмет, метод, система та принципи природоохоронного права. Історія становлення та розвитку природоохоронного законодавства. Джерела екологічного (природоохоронного) права. Взаємодія суспільства і природи – передумова становлення природноресурсового права. Завдання курсу, предмет, методи, принципи та структура права природокористування, його місце у системі сучасного права, роль національного, міжнародного законодавства, відповідних міжнародних організацій, об'єкти та суб'єкти правовідносин, географічні засади формування сучасних правових основ природокористування.

Виникнення та основні етапи становлення системи природоохоронного законодавства і права. Розвиток та сучасний стан природоохоронного законодавства і права.

Природоохоронне законодавство. Кодифікація нормативно-правових актів з природокористування. Спеціальні закони як джерела природноресурсового права. Місце підзаконних актів у регулюванні природноресурсних правовідносин. Нормативно-правові акти місцевих органів самоврядування в галузі природокористування.

Тема 2. Право власності на природні ресурси. Поняття права власності на природні ресурси та його ознаки. Форми власності на природні ресурси в Україні, їхнє законодавче закріплення. Конституційні засади права власності на природні ресурси. Право власності на природні об'єкти та ресурси у законодавстві. Зміст права власності на природні ресурси. Суб'єкти права власності на природні ресурси. Об'єкти права власності на природні ресурси. Підстави та порядок виникнення права власності на природні ресурси. Підстави та порядок припинення права власності на природні ресурси. Права та обов'язки власників природних ресурсів. Гарантії права власності на природні ресурси. Способи захисту й охорони права власності на природні об'єкти та ресурси.

Тема 3. Право природокористування та його основні види. Поняття природокористування та право природокористування. Принципи права природокористування. Об'єкти права природокористування. Суб'єкти права природокористування. Зміст права природокористування. Права й обов'язки природокористувачів. Основні види природокористування та їх законодавче закріплення. Загальне природокористування. Спеціальне природокористування. Підстави і порядок виникнення права природокористування. Підстави та порядок припинення права природокористування.

Тема 4. Правове забезпечення управління в галузі природокористування. Поняття та зміст управління в галузі природокористування, принципи та методи управління в галузі природокористування. Функції державного управління в галузі природокористування. Участь України в системі міжнародного природного співробітництва. Система і компетенція органів управління природокористування в Україні. Органи загального державного управління та місцевого самоврядування в галузі природокористування. Органи державного управління природокористуванням спеціальної компетенції. Міністерство екології та природних ресурсів України. Державні агентства, державні служби та державні інспекції як центральні органи державної виконавчої влади в галузі природокористування. Компетенція органів місцевого самоврядування в галузі природокористування. Правові питання участі громадськості в управлінні природокористування.

Тема 5. Природокористування і природоохоронна діяльність. Основні принципи економіки природокористування і охорони навколишнього середовища. Природні ресурси і особливості їх використання. Сучасний стан природокористування і охорони навколишнього середовища. Основні напрямки екологізації природокористування. Удосконалення господарського механізму природокористування.

Змістовий модуль 2. Мета та завдання ОВД. Категорійно-понятійний апарат. Етапи здійснення процедури ОВД.

Тема 6. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля (ОВД). Передумови виникнення ОВД. Процедури екологічної експертизи та оцінки впливу на навколишнє середовище. Базові підґрунтя для проведення ОВД. Світовий та європейський досвід ОВД. Міжнародний та вітчизняний досвід вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем. Директиви 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище. Конвенція Європейської економічної комісії ООН про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті. Основні суб'єкти оцінки. Уповноважені органи влади, що приймають участь в процедурі оцінки. Розмежування повноважень між центральним та територіальними органами влади в процесі ОВД. Засоби та технології, що використовуються для інформаційного забезпечення заходів із оцінки впливу на довкілля. Оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і вибір шляхів їх вирішення.

Тема 7. Види діяльності, що можуть мати значний вплив на довкілля. Категорії планованої діяльності. Вплив процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та екологічні ризики, пов'язані з виробничою діяльністю. Вимоги до використання основних принципів екологічного управління, поводження з відходами виробництва та споживання, оцінки поточного стану навколишнього середовища, а також до заходів, спрямованих на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі. Особливості проведення ОВД при сільськогосподарському та лісогосподарському освоєнні земель, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах. Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу. Схема руху документів під час визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту ОВД. Єдиний реєстр оцінки впливу на довкілля. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД. Уповноважені підрозділи Мінприроди України відповідальні за надання консультацій щодо підготовки звіту із ОВД. Розподіл повноважень та сфери компетенцій щодо проведення ОВД для видів діяльності, які можуть мати значний вплив на довкілля. Обрання методик та вихідних даних для оцінки впливу на окремі компоненти довкілля.

Тема 8. Процедури публічності та збору інформації при проведенні ОВД. Повідомлення про плановану діяльність, що підлягає оцінці впливу на довкілля. Визначення альтернатив планованої діяльності. Роль та участь громадськості в процедурі ОВД. Зауваження та пропозиції громадськості на повідомлення. Скоупінг в процедурі оцінки впливу на довкілля. Роль та місце скоупінгу. Переваги проходження етапу скоупінгу. Визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту із оцінки впливу на довкілля.

Тема 9. Звіт з оцінки впливу на довкілля. Структура Звіту. Післяпроектний моніторинг. Правове регулювання лісокористування землекористування. Правові засади використання рекреаційних можливостей лісів та сільськогосподарських угідь. Громадське обговорення Звіту з ОВД. Роль уповноваженого органу в проведенні процедури громадського обговорення. Оголошення про початок громадського обговорення. Проведення громадських слухань. Звіт про громадське обговорення. Врахування пропозицій і зауважень громадськості. Строки розгляду звіту із ОВД та підготовки висновку із оцінки впливу на довкілля уповноваженим органом. Консультації із державними органами. Обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки.

Тема 10. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Врахування результатів оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності. Відмова у видачі висновку. Оскарження висновку з оцінки впливу на довкілля або відмови у видачі висновку. Випадки видачі висновків із оцінки впливу на довкілля про недопустимість планованої діяльності. Випадки скасування висновків з ОВД. Врахування зауважень і пропозицій громадськості у висновку із ОВД.

Тема 11. Завершальна стадія процедури ОВД. Екологічні умови, що містяться у висновку з ОВД. Вимоги проведення додаткової оцінки впливу на довкілля. Зміст програм післяпроектного моніторингу. Відмінності між висновками державної екологічної експертизи та висновками із ОВД. Системи екологічної оцінки. SEO документів державного планування. Пропозиції і зауваження громадськості на етапі скоупінгу. Пропозиції і зауваження громадськості до звіту з SEO ДДП.

Тема 12. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля. Тимчасова заборона (зупинення) та припинення діяльності підприємств у разі порушення ними законодавства про оцінку впливу на довкілля.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усьо-го	у тому числі				Усьо-го	у тому числі			
		л	п/с	лаб.	с.р.		л	п/с	лаб.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Загальні положення природоохоронного права та природоохоронного законодавства										
Тема 1. Предмет, метод, система та принципи природоохоронного права. Історія становлення та розвитку природоохоронного законодавства. Джерела екологічного (природоохоронного) права.	8	2			6					
Тема 2. Право власності на природні ресурси	10	2	2		6					
Тема 3. Право природокористування та його основні види	10	2	2		6					
Тема 4. Правове забезпечення управління в галузі природокористування	10	2	2		6					
Тема 5. Природокористування і природоохоронна діяльність	10	2	2		6					
Разом за змістовим модулем 1	48	10	8		30					
Змістовий модуль 2. Мета та завдання ОВД. Категорійно-понятійний апарат. Етапи здійснення процедури ОВД										
Тема 6. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля (ОВД)	11	2	1		8					
Тема 7. Види діяльності, що можуть мати значний вплив на довкілля	11	2	1		8					
Тема 8. Процедури публічності та збору інформації при проведенні ОВД.	11	2	1		8					
Тема 9. Звіт з оцінки впливу на довкілля.	11	2	1		8					
Тема 10. Висновок з оцінки впливу на довкілля	10	2	2		6					
Тема 11. Завершальна стадія процедури ОВД	9	2	1		6					
Тема 12. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку	9	2	1		6					

впливу на довкілля.									
Разом за змістовим модулем 2	72	14	8		50				
Усього годин	120	24	16		80				

5. Теми практично-семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, д/ф
Змістовий модуль 1. Загальні положення природоохоронного права та природоохоронного законодавства		
1	Тема 2. Право власності на природні ресурси. Форми власності на природні ресурси в Україні, їхнє законодавче закріплення. Конституційні засади права власності на природні ресурси. Підстави та порядок виникнення права власності на природні ресурси. Підстави та порядок припинення права власності на природні ресурси. Гарантії права власності на природні ресурси. Способи захисту й охорони права власності на природні об'єкти та ресурси.	2
2	Тема 3. Право природокористування та його основні види. Поняття природокористування та право природокористування. Принципи права природокористування. Об'єкти і суб'єкти права природокористування. Права й обов'язки природокористувачів. Загальне природокористування. Спеціальне природокористування. Підстави і порядок виникнення права природокористування. Підстави та порядок припинення права природокористування.	2
3	Тема 4. Правове забезпечення управління в галузі природокористування. Функції державного управління в галузі природокористування. Участь України в системі міжнародного природного співробітництва. Система і компетенція органів управління природокористування в Україні. Органи загального державного управління та місцевого самоврядування в галузі природокористування. Органи державного управління природокористуванням спеціальної компетенції. Міністерство екології та природних ресурсів України. Державні агентства, державні служби та державні інспекції як центральні органи державної виконавчої влади в галузі природокористування. Компетенція органів місцевого самоврядування в галузі природокористування. Правові питання участі громадськості в управлінні природокористування.	2
4	Тема 5. Природокористування і природоохоронна діяльність. Основні принципи економіки природокористування і охорони навколишнього середовища. Природні ресурси і особливості їх використання. Сучасний стан природокористування і охорони навколишнього середовища.	2

	Основні напрямки екологізації природокористування. Удосконалення господарського механізму природокористування.	
Змістовий модуль 2. Мета та завдання ОВД. Категорійно-понятійний апарат. Етапи здійснення процедури ОВД		
5	Тема 6. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля Передумови виникнення ОВД. Базові підґрунтя для проведення ОВД. Світовий та європейський досвід ОВД. Основні суб'єкти оцінки.	2
6	Тема 7. Види діяльності, що можуть мати значний вплив на довкілля Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу. Єдиний реєстр оцінки впливу на довкілля. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД.	2
7	Тема 8. Процедури публічності та збору інформації при проведенні ОВД Повідомлення про плановану діяльність, що підлягає ОВД. Визначення альтернатив планованої діяльності Скоупінг в процедурі оцінки впливу на довкілля. Роль та участь громадськості в процедурі ОВД. Зауваження та пропозиції громадськості на повідомлення.	2
8	Теми 9-10. Звіт з оцінки впливу на довкілля. Висновок з оцінки впливу на довкілля Загальні вимоги до оформлення Звіту відповідно до законодавства України Структура Звіту. Екологічний моніторинг в процедурі ОВД. Етап обговорення Звіту з ОВД. Громадське обговорення Звіту з ОВД. Проведення громадських слухань. Звіт про громадське обговорення. Врахування результатів оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності. Відмова у видачі висновку. Оскарження висновку з ОВД або відмови у видачі висновку. Алгоритм дій за результатами оскарження висновку з ОВД Випадки скасування висновків з ОВД. Врахування зауважень і пропозицій громадськості у висновку із ОВД. СЕО документів державного планування	2
Усього годин		16

7. Теми лабораторних занять

Програмою не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин, д/ф
Змістовий модуль 1. . Загальні положення природоохоронного права та природоохоронного законодавства		

1	Тема 1. Предмет, метод, система та принципи природоохоронного права. Історія становлення та розвитку природоохоронного законодавства. Джерела екологічного (природоохоронного) права. Під час самостійної роботи над темою студентам слід з'ясувати: значення взаємодії суспільства і природи; методи, принципи та структура права природокористування, його місце у системі сучасного права, роль національного, міжнародного законодавства, відповідних міжнародних організацій, об'єкти та суб'єкти правовідносин, географічні засади формування сучасних правових основ природокористування; основні етапи становлення системи природоохоронного законодавства і права. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	4
2	Тема 2. Право власності на природні ресурси. Під час самостійної роботи над темою студентам слід з'ясувати: особливості та основні ознаки права права власності на природні ресурси та його ознаки; форми власності на природні ресурси в Україні, їхнє законодавче закріплення; об'єкти та суб'єкти права власності на природні ресурси; підстави та порядок виникнення і припинення права власності на природні ресурси. Підстави та порядок припинення права власності на природні ресурси; гарантії права власності на природні ресурси; способи захисту й охорони права власності на природні об'єкти та ресурси. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	8
3	Тема 3. Право природокористування та його основні види. Під час самостійної роботи над темою студентам слід з'ясувати: основні види природокористування та їх законодавче закріплення; поняття загального та спеціального природокористування; підстави і порядок виникнення та припинення права природокористування. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	8
4	Тема 4. Правове забезпечення управління в галузі природокористування. Під час самостійної роботи над темою студентам слід з'ясувати: функції державного управління в галузі природокористування; участь України в системі міжнародного природного співробітництва; система і компетенція органів управління природокористування в Україні та інших органів управління. <i>Результати вивчення у вигляді тестування.</i>	8
5	Тема 5. Природокористування і природоохоронна діяльність. Під час самостійної роботи над темою студентам слід з'ясувати: основні принципи економіки природокористування і охорони навколишнього середовища; сучасний стан природокористування і охорони навколишнього середовища; основні напрямки екологізації природокористування; шляхи удосконалення господарського механізму природокористування. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	8
Разом за змістовним модулем 1		36
Змістовий модуль 2. Мета та завдання ОВД. Категорійно-понятійний апарат. Етапи здійснення процедури ОВД		
6	Тема 6. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на	6

	довкілля. Розмежування повноважень між центральним та територіальними органами влади в процесі ОВД. Засоби та технології, що використовуються для інформаційного забезпечення заходів із оцінки впливу на довкілля. Оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і вибір шляхів їх вирішення. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	
7	Тема 7. Види діяльності, що можуть мати значний вплив на довкілля. Вимоги до використання основних принципів екологічного управління, поводження з відходами виробництва та споживання, оцінки поточного стану навколишнього середовища, а також до заходів, спрямованих на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі. Розподіл повноважень та сфери компетенцій щодо проведення ОВД для видів діяльності, які можуть мати значний вплив на довкілля. Обрання методик та вихідних даних для оцінки впливу на окремі компоненти довкілля. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми .</i>	8
8	Тема 8. Процедури публічності та збору інформації при проведенні ОВД. Визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту із оцінки впливу на довкілля. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми.</i>	6
9	Тема 9. Звіт з оцінки впливу на довкілля. <i>Студенти розбиваються на групи і проводять вивчення текстурічних звітів із оцінки впливу на довкілля.</i> <i>Обговорення результатів на занятті.</i>	6
10	Тема 10. Висновок з оцінки впливу на довкілля. <i>Студенти розбиваються на групи і проводять вивчення висновків різних звітів із оцінки впливу на довкілля.</i> <i>Обговорення результатів на занятті.</i>	6
11	Тема 11. Завершальна стадія процедури ОВД. Зміст програм післяпроектного моніторингу. Відмінності між висновками державної екологічної експертизи та висновками із ОВД. Стратегічна екологічна оцінка <i>Результати вивчення у вигляді тестування.</i>	6
12	Тема 12. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля. Тимчасова заборона (зупинення) та припинення діяльності підприємств у разі порушення ним законодавства про оцінку впливу на довкілля <i>Обговорення результатів на занятті.</i>	6
Разом за змістовним модулем 2		44
Всього		80

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних і семінарських занять;

[2] – підготовка презентацій за визначеною темою.

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням методів пояснювально-ілюстративного (мультимедійні презентації) викладання, обговорення проблемних ситуацій та диспуту; семінарські заняття з наочними демонстраціями; виконання індивідуальних завдань.

**10. Форми контролю і методи оцінювання
(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)**

Поточне контрольне опитування, оцінювання семінарських доповідей та виконання індивідуальних завдань; підсумковий контроль – залік. В обов'язковому порядку здійснюється облік відвідування студентами усіх видів занять.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	вільно володіє програмним матеріалом. Розуміє та може змістовно викласти особливості нормативно-правового регулювання навколишнього середовища. Характеризує законодавчі акти в сфері охорони та регулювання природних ресурсів. Аналізує вплив законодавчого забезпечення щодо регулювання компонентів навколишнього середовища та ОВД, робить відповідні висновки й узагальнення. Висловлює та аргументує своє ставлення до альтернативних поглядів на більшість питань.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних завдань при самостійній роботі. Виконав та успішно здав всі практичні роботи.
Добре	самостійно висвітлює визначення основних понять і термінів, характеризує законодавчі акти в сфері регулювання навколишнього середовища та ОВД. Висвітлює сучасні проблемні питання щодо оцінки використання довкілля. Дає розгорнуту відповідь, пояснюючи логіку суджень, наводить приклади. Разом з тим, студент допускає окремі помилки та неточності, що не впливає на загальний характер відповіді. Студент не розкриває власне бачення шляхів вдосконалення нормативно-правового регулювання екологічного стану навколишнього середовища..	правильно вирішив більшість практичних завдань; має стійкі навички їх виконання. Практичні роботи здані.
Задовільно	знання студента завчені з підручника чи навчального посібника, висвітлює їх за допомогою конспекта чи викладача. Дає нечіткі визначення основних понять і термінів. Відповідає на поставлене запитання не повністю, при розкритті спеціальних питань не може конкретизувати відповідь наведенням	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Виконав більшу частину практичних робіт.

	прикладів, допускає значні помилки.	
Незадовільно з можливістю повторного складання	студент не володіє матеріалом, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету.	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, відсутні сформовані уміння та навички. Не виконав жодної практичної роботи.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом не орієнтується в предметі, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету	не виконав жодної практичної роботи, може виконати лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю

1. Юридичні основи взаємодії суспільства з природним середовищем та особливості їхнього прояву на сучасному етапі суспільного розвитку.
2. Поняття природоохоронного (екологічного) права і його визначення.
3. Становлення та розвиток природоохоронного законодавства в Україні.
4. Об'єкти, суб'єкти та джерела природоохоронного (екологічного) права.
5. Закон "Про охорону навколишнього природного середовища", його структура і зміст як спеціального законодавчого акту.
6. Природні об'єкти, природні ресурси і природні комплекси: їх правова інтеграція і диференціація.
7. Головні ознаки і визначення поняття права власності на об'єкти природного походження.
8. Підстави виникнення права власності на природні об'єкти та їх ресурси у природному стані.
9. Правові підстави припинення права власності на природні об'єкти.
10. Право природокористування як форми охорони навколишнього природного середовища: поняття, види та особливості.
11. Підстави виникнення, змінення і припинення права спеціального природокористування.
12. Правове регулювання лімітування і ліцензування природокористування як засобів раціонального використання об'єктів природного середовища.
13. Економічне і правове стимулювання раціонального природокористування та ефективної охорони природного середовища.
14. Система органів державного управління в області охорони навколишнього природного середовища загальної та спеціальної компетенції.
15. Функції управління в області охорони навколишнього середовища та їх здійснення державними органами виконавчої влади і місцевого самоврядування.
16. Система державних органів екологічного контролю й основні форми здійснення ними контрольних функцій.
17. Економічний, екологічний і правовий механізм охорони навколишнього природного середовища та забезпечення його якості.
18. Громадські екологічні організації та рухи, їх роль, функції та форми діяльності щодо забезпечення охорони навколишнього природного середовища.
19. Основні цілі та завдання стандартизації і нормування в області охорони навколишнього природного середовища.
20. Основні цілі та завдання спостереження, прогнозування та інформації в області охорони навколишнього природного середовища.
21. Законодавчі вимоги щодо ведення екологічного моніторингу та його юридичне значення.
22. Правове регулювання ведення кадастрів природних ресурсів та їх еколого-правовий зміст.

23. Державний облік об'єктів і речовин, що негативно впливають на стан навколишнього природного середовища.
24. Правовий вплив на гармонізацію взаємодії людини і суспільства з природним середовищем.
25. Зміст основних еколого-правових вимог законодавства щодо формування свідомого і дбайливого ставлення громадян до природних багатств країни.
26. Правові та екологічні вимоги щодо забезпечення стратегії розумних і помірних потреб у використанні природних ресурсів.
27. Зміст правових та моральних вимог щодо обмеженню вторгнення у закономірності функціонування екологічних систем.
28. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення
29. Поняття і функції юридичної відповідальності за скоєння природоохоронних правопорушень.
30. Основні принципи, форми і порядок відшкодування шкоди, заподіяної навколишньому середовищу та окремим природним об'єктам.
31. Історія розвитку процедури оцінки впливу на довкілля.
32. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Основні положення.
33. Поняття впливу на довкілля, планової діяльності та оцінки впливу на довкілля. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля.
34. Уповноважені органи (центральний і територіальний) та суб'єкти оцінки впливу на довкілля.
35. Види планової діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля. Перша і друга категорії.
36. Яка планована діяльність не підлягає оцінці впливу на довкілля?
37. Компетенція Міністерства екології та природних ресурсів України у питаннях оцінки впливу на довкілля.
38. Компетенція Кабінету Міністрів України у питаннях оцінки впливу на довкілля.
39. Компетенції суб'єкта господарювання у питаннях оцінки впливу на довкілля.
40. Компетенції органів державної влади та органів місцевого самоврядування у питаннях оцінки впливу на довкілля.
41. Компетенції громадськості у питаннях оцінки впливу на довкілля.
42. Гласність оцінки впливу на довкілля. Терміни проведення процедур.
43. Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля. Терміни проведення процедур. Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.
44. Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. Зміст повідомлення про плановану діяльність. Оприлюднення повідомлення про плановану діяльність.
45. Звіт з оцінки впливу на довкілля. Структура і зміст.
46. Громадське обговорення у процесі оцінки впливу на довкілля. Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля.
47. Організатор громадських слухань. Вимоги до організатора громадських слухань, його функції.
48. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Структура і зміст.
49. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля.
50. Експертні комісії з оцінки впливу на довкілля. Рішення про провадження планованої діяльності.
51. Післяпроектний моніторинг.
52. Правопорушеннями у сфері оцінки впливу на довкілля. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля.
53. Порушення вимог законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля. Заборони і штрафи.
54. Терміни проведення етапів процедури ОВД.
55. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». Основні положення.

56. Стратегія екологічної оцінки (СЕО). Мета та принципи стратегічної екологічної оцінки.
57. Суб'єкти стратегічної екологічної оцінки та їх повноваження.
58. Способи проведення СЕО. Процес розроблення стратегій, планів і програм. (СПП). Переваги і недоліки СЕО.
59. Порядок здійснення стратегічної екологічної оцінки.
60. Звіт про стратегічну екологічну оцінку та громадське обговорення в процесі його здійснення

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль												Контрольна роботи за змістовим модулем 1-2*	Сума балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	20	100
6	6	6	6	6	6	6	8	8	8	8	6		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів

*Контрольна робота за змістовим модулем здійснюється у формі письмових тестових завдань після завершення вивчення всього навчального матеріалу (змістовних модулів 1-2). Тестові письмові завдання для модульної контрольної роботи складаються з 20 тестових завдань і відповідають змісту навчального матеріалу навчального курсу. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання студент отримує 1 бал.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Навчально-методичне забезпечення

Робоча програма та силабус навчальної дисципліни; опорні конспекти лекцій; підручники і навчальні посібники, законодавства України; мультимедійні презентації; плани практично-семінарських занять; навчально-методичні матеріали, якими забезпечуються студенти під час виконання практично-семінарських занять і розміщені в Гугл-класі, а також питання для поточного і підсумкового контролю; питання і завдання для самостійної роботи.

15. Рекомендована література

Основна

1. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні: колективна моногр./ відп. ред. Т.Є. Харитонова, І.І. Каракаш. Одеса: Видавничий дім «Гельветика» 2018. 721 с.

2. Алексєєва Є. Оцінка впливу на довкілля: Міжнародні стандарти, досвід інших країн і передумови до запровадження нової моделі оцінки впливу на довкілля в Україні та її основні елементи / С. Вихрист, Є. Єндрюшка, Н. Мікуліч, Д. Скрильніков, М. Шимкус. Київ 2018. 141 с.
3. Алексєєва Є. Популярний коментар до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» Львів : «Компанія “Манускрипт”». 2018. 60 с. http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Komentar_do_zakony_OVD_netversia.pdf
4. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059- VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
5. Каракаш І. І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2017. 436 с.
6. Природноресурсове право України: навчальний посібник. Видання друге, доповнене і перероблене. / За редакцією Каракаша І.І. та Харитонової Т.Є. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2018. 566 с.
7. Екологічне право : підручник. За ред. А. П. Гетьмана. Х.: Право, 2014. 432 с.
8. Шутяк С. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Львів : «Компанія «Манускрипт»». 2019. 128 с.

Допоміжна

1. Алексєєва Є. Оскарження висновків з оцінки впливу на довкілля в суді. Львів : «Компанія “Манускрипт”». 2019. 24 с.
2. Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. № 1010 «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля»
3. Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. № 989 «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля»
4. Тригуб В.І., Адабовська М.В. Правові основи використання ґрунтово-земельних ресурсів України: Навчальна програма та методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни (спецкурсу). Одеса, 2020. 32 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991р. №1264-XII. <http://rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017р. №2059- VIII. <http://rada.gov.ua/>
3. Закон України «Про забезпечення санітарного й епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994р. № 4004-XII . <http://rada.gov.ua/>
4. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» 16.10.1992р. №2707- XII. <http://rada.gov.ua/>
5. Земельний кодекс України. 25.10.2001р. №2768-III. <http://rada.gov.ua/>
6. 10.Водний кодекс України від 6.06.1995р. №213/95-ВР. <http://rada.gov.ua/>
7. Лісовий кодекс від 21.01.1994р. №3852-XII. <http://rada.gov.ua/>
8. Директива 2001/42/ЄС Європейського парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку впливу на стан навколишнього природного середовища окремих планів та програмЄдиний реєстр оцінки впливу на довкілля. <http://eia.menr.gov.ua/>
9. Європейська інтеграція у сфері екологічної оцінки: ОВД та CEO. https://menr.gov.ua/files/docs/news/Brochure_2.pdf